

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windturbinepark Spui, gemeente Korendijk

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

2 maart 2015 / rapportnummer 3003-08

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport

De provincie Zuid-Holland heeft het voornemen een inpassingsplan vast te stellen en een omgevingsvergunning te verlenen om daarmee een windturbinepark met een vermogen van tenminste 15 MW langs het Spui in de gemeente Korendijk mogelijk te maken. Ter ondersteuning van de besluitvorming over dit inpassingsplan wordt de m.e.r. procedure doorlopen. Bevoegd gezag in deze procedure is Provinciale Staten van Zuid-Holland.

De provincie heeft advies gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ over reikwijdte en detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport (verder 'MER').

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een toelichting op de overwegingen die een rol hebben gespeeld om te kiezen voor windenergie in de Hoeksche Waard en een onderbouwing van de trechtering naar de beoogde en kansrijke locaties in de Hoeksche Waard en meer specifiek het zuidwestelijke gedeelte ervan;
- een overzicht van kansen en belemmeringen van en mogelijke opstelvarianten binnen de kansrijk geachte locaties. Ga daarbij in op samenhang/interferentie met bestaande en/of geplande windmolenlocaties in de aangrenzende gemeenten;
- de effecten op leefomgevingskwaliteit (geluid, veiligheid) en (beschermde) natuur.

Besluitvormers en belanghebbenden lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER, waarbij zichtbaarheid en beleving van de voorkeursopstelling duidelijk verbeeld moeten worden.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (verder 'notitie R&D')². Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl door in het zoekvak het projectnummer in te vullen.

² Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-/project MER Provinciaal Inpassingsplan Windturbinepark Spui, Bosch & van Rijn, 15 oktober 2014.

2. Achtergrond, probleemstelling en doel, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

In de ontwerp Structuurvisie Wind op Land (verder SVWOL) zijn afspraken tussen rijk en provincie vastgelegd over windenergie op land. In Nederland moet in 2020 tenminste 6.000 MW aan opgesteld windenergievermogen op land zijn gerealiseerd waarvan 735,5 MW in Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland heeft locaties hiervoor in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM, 9 juli 2014 Provinciale Staten) vastgelegd. In het MER bij de VRM is, afgezien van landschap, niet ingegaan op de milieueffecten van de daarin opgenomen windlocaties. In de notitie R&D heeft de provincie daarom aangegeven (pagina 9) in het MER bij dit inpassingsplan de onderbouwing van de mogelijke locaties in de westrand van de Hoeksche Waard alsnog volwaardig te onderzoeken.³ Daartoe adviseert de Commissie om (voor zover mogelijk onderbouwd met milieuarargumenten) de volgende punten in het MER op te nemen:

- een goede uitleg van de gehanteerde principes, uitgangspunten en criteria voor windenergie in de provincie Zuid-Holland (zoals situering langs grootschalige infrastructuur en de daaruit voortkomende (kwantitatieve) opgave voor de Hoeksche Waard (zoals beoogd op te stellen windvermogen);
- de mogelijke plaatsingsgebieden in de Hoeksche Waard (mede aan de hand van een belemmeringenkaart);
- de (landschappelijke) criteria voor het minimum en maximum aantal turbines en de wijze van plaatsen ervan (lijn, boog, cluster, wolk etc.) op de beoogde locaties.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het voornemen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op de:

- provinciale Visie Ruimte en Mobiliteit;
- de Structuurvisie Nationaal landschap Hoeksche Waard (2012);
- het Activiteitenbesluit.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het provinciaal inpassingsplan en de vergunningverlening (provinciale coördinatie-regeling artikel 9e van de Elektriciteitswet). Daarna(ast) zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is, welke informatie daarvoor in dit MER nodig is en wat globaal de tijdsplanning is.

³ Ook in meerdere zienswijzen wordt hiernaar gevraagd.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Mogelijke en kansrijke locaties in het zuidwesten Hoeksche Waard

In de notitie R&D (pagina 11) is aangegeven dat locatiealternatieven in de westrand van de Hoeksche Waard zullen worden beschreven. Om dit goed te kunnen doen adviseert de Commissie om een goed onderbouwde trechtering van mogelijke alternatieven in het zuidwestelijke gedeelte van de Hoeksche Waard op te nemen in het MER. Ga in deze trechtering in op die criteria die relevant zijn voor een voor de keuze van een of meerdere goede locatie(s) voor windenergie. Hanteer om te beginnen een belemmeringenkaart waarin via (wettelijke en andere) belemmeringen de in principe beschikbare ruimte voor realisering van windenergie duidelijk wordt gemaakt. Geef vervolgens per mogelijke locatie de kansen (op te stellen vermogen) en de sterke en zwakke punten ten aanzien van leefomgeving, natuur en landschap⁴. Geef zo nodig aan of de gevonden effecten gemitigeerd kunnen worden of als show stopper kunnen optreden. Verwerk de resultaten van deze quick scan in een samenvattende overzichtstabel. De Commissie geeft in overweging om bij de trechtering in te gaan op de door de gemeente Korendijk⁵ en andere insprekers⁶ aangedragen alternatieve locaties. Deze trechtering geeft een onderbouwing van een of meer kansrijk te achten locaties in het zuidwesten van de Hoeksche Waard.

Selecteer vervolgens een (of meer) voorkeurslocatie(s) waarin de windenergieopgave gerealiseerd *kan* worden en die zoveel mogelijk tegemoet komt aan de eisen met betrekking tot opbrengst, bescherming van het leefmilieu, voorkomen van schade aan natuur, landschappelijke voor- of nadelen en herkenbaarheid.

Geef in het MER in ieder geval voor de voorkeurslocatie(s) de minimale doelstelling en de milieueffecten en hinder. Ga daarbij uit van realistische inrichtingsalternatieven die de bandbreedte aan kansen en effecten weergeven. Wanneer bijvoorbeeld als doelstelling 15 MW 'minimaal noodzakelijk' is, kan dit rendabel worden gerealiseerd met bijvoorbeeld 6 x 2,5 MW turbines, 5 x 3MW turbines, 4 x 4 MW turbines of 3 x 5 MW turbines.⁷ Geef zo nodig aan de hand van een (globale) rentabiliteitsanalyse de bandbreedte aan.

3.2 Referentiesituatie

De notitie R&D bevat geen nadere omschrijving van de referentiesituatie. Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkelingen, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd.

⁴ Ga in op inrichtingsalternatieven per locatie die (grote) landschappelijke voordelen hebben of tot geringe hinder leiden.

⁵ De gemeente Korendijk heeft in 2014 een milieuonderzoek laten uitvoeren naar potentiële locaties voor windenergie.

⁶ In meerdere zienswijzen worden alternatieve locaties aangedragen.

⁷ Gezien het gunstige windklimaat en de snelle ontwikkeling naar grotere rotoroppervlaktes lijken deze turbines (in de nabije toekomst) op deze locatie kansrijk.

Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige functies en activiteiten in het studiegebied en van geplande (nieuwe) activiteiten waarover reeds is besloten. Daarbij valt te denken aan bouwplannen met geluidgevoelige functies als woningen, natuur- en recreatieplannen en windturbineplannen in de gemeente en in aangrenzende gemeenten in de Hoeksche Waard, op Voorne Putten en op Goeree-Overflakkee.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert voor de inrichtingsvarianten van de voorkeurslocatie de effecten in absolute zin én – waar mogelijk, zoals bij geluid en bijvoorbeeld het aantal vogelslachtoffers – per eenheid van opgewekte energie (kWh) inzichtelijk te maken. Dit is van belang omdat de plaatsingsgebieden en de daaruit te formeren alternatieven niet dezelfde milieueffecten en energieopbrengst zullen hebben.⁸ Deze effecten moeten in een overzichtstabel worden gepresenteerd en als basis dienen voor de alternatievenvergelijking.

Het detailniveau van de effectbeschrijving dient aan te sluiten bij fase in het trechteringsproces. Bij de vergelijking van de locatiealternatieven in de zuidwesthoek van de Hoeksche Waard kan de aandacht gericht worden op de aspecten die onderscheidend zijn en is een globalere, meer kwalitatieve beschrijving denkbaar dan bij de uitwerking van de effecten van de (inrichtingsvarianten voor de) voorkeurslocatie(s). Het benodigde detailniveau kan overigens per milieuaspect verschillen.

De notitie R&D geeft een schematisch overzicht van de te bekijken milieuaspecten maar gaat nog niet in detail in op de wijze waarop dit in het MER zal worden uitgewerkt. In de navolgende paragrafen geeft de Commissie handvatten voor het beschrijven van de milieueffecten in het MER.

4.2 Energieopbrengst

Beschrijf in het MER wat de totale te verwachten energieopbrengst is van de alternatieven, bijvoorbeeld op basis van de windkaart van Nederland op 100 m hoogte (SenterNovem, 2005).⁹ Beschouw daarbij de diverse turbinevermogens (bijvoorbeeld in klassen tussen 2–3 MW en 3–5 MW) en relevante ashooftes apart.

⁸ Een locatie met meer milieueffecten en meer vermogen kan dan een zelfde score krijgen als een locatie met minder milieueffecten maar ook minder vermogen.

⁹ Omdat windaanbod hierbij een cruciale factor is adviseert de Commissie ook rekening te houden met de locatiespecifieke omstandigheden en niet alleen uit te gaan van het protocol Monitoring Duurzame Energie (MDE).

Houd – indien van toepassing – ook rekening met de afname van energieopbrengst als gevolg van mitigerende maatregelen waarbij het vermogen van de turbines beperkt wordt, bijvoorbeeld om hinder door slagschaduw en geluid terug te dringen.

4.3 Woon en leefmilieu

4.3.1 Hinder

Omdat hinder een onderscheidend aspect kan zijn bij de beoordeling en de invulling van de locaties adviseert de Commissie in het MER niet alleen te toetsen aan de wettelijke normen voor onder andere geluid en slagschaduw, maar ook aandacht te besteden aan de milieubelasting onder de wettelijke normen. Naast het daadwerkelijke geluidsniveau bepalen ook andere, niet akoestische factoren (waaronder zichtbaarheid van de turbines, betrokkenheid bij het project, vertrouwdheid met windenergie) of en in welke mate mensen (geluid)hinder ondervinden van windturbines. Voor het plan-MER-gedeelte (trechtering van locaties) kan dit worden gedaan door een globale beoordeling, bijvoorbeeld op basis van het aantal woningen binnen richtafstanden (zoals 500 m, 1000 m) van de rand van het mogelijke windpark. Op basis van deze woningaantallen kan globaal worden vastgesteld of kan worden voldaan aan de wettelijke grenswaarden (vanaf 500 m) en hoeveel omwonenden erdoor beïnvloed zullen worden (geluid en slagschaduw, tot 1000 m).

Voor de inrichtingsalternatieven op de voorkeurslocatie(s) kan vervolgens een gedetailleerdere analyse worden uitgevoerd, zoals hieronder omschreven. Om een betrouwbare indruk van het uiteindelijk op te stellen vermogen te krijgen adviseert de Commissie om de potentiële hinder (geluid/slagschaduw) kwantitatief vast te stellen. Presenteer in het MER voor de voorkeurslocatie(s) en inrichtingsalternatieven:

- de geluidscontouren (L_{den}) rondom de windturbines, bijvoorbeeld in 5dB-klassen, bepaal in ieder geval de ligging van de 47-dB en 42 dB-geluidcontour;
- de contouren voor slagschaduw (van alle windturbines gezamenlijk);
- de ligging en het aantal woningen en gevoelige bestemmingen in de contouren (geluid/slagschaduw);
- de (mogelijkheid van) mitigerende maatregelen om aan de wettelijk eisen te voldoen en mogelijkheden om de hinder te beperken (ook buiten de wettelijke normen), bijvoorbeeld door windturbines te laten vervallen of in een andere (nacht)modus te gebruiken / te laten draaien.

Besteedt in het MER tevens aandacht aan het mogelijk optreden van laagfrequent geluid en trillingen bij woningen.

4.3.2 Externe veiligheid en radar

Stel in grote lijnen per zoeklocatie de risicocontouren vast conform het Handboek risicozonering windturbines (2013) en ga na of er onaanvaardbare risico's ontstaan voor mensen, verkeer, waterkeringen/sluizen en bedrijven. Geef aan welke eventuele beperkingen ontstaan door de aan te houden afstanden tot onder meer (vaar)wegen, dammen, dijken, hoogspanningsleidingen, gasleidingen.

Onderzoek de beperkingen voor de radar van het vliegverkeer (defensie/Woensdrecht en luchtverkeersleiding). Houd daarbij rekening met het nieuwe beleid (inclusief rekenmethode) voor radarverstoring. Overleg met de betrokken ministeries is raadzaam.

4.4 Natuur

4.4.1 Algemeen

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de huidige staat en de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de alternatieven en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Windturbines kunnen leiden tot verhoogde sterfte onder vogels en vleermuizen ten gevolge van aanvaringen. Daarnaast kan met name bij vogels sprake zijn van barrièrewerking en aantasting van het leefgebied. Laat hierbij zien of de natuurwaarden in de aanleg- of gebruiksfase in het ene gebied gevoeliger zijn dan in het andere.

4.4.2 Beschermd gebieden

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden (inclusief hierin opgenomen Beschermd Natuurmonumenten) en de Ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁰ Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (externe werking). Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Natura 2000-gebieden

Ga na of een Passende beoordeling nodig is. Indien dit het geval is, moet in de Passende beoordeling in het plan-MER de zekerheid worden verkregen dat – in cumulatie met andere projecten – de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Maak daarvoor aan de hand van globale gegevens over vogelbewegingen (seizoenstrek, foerageertrek, slaaptrek etc.) een afbakening van Natura 2000-gebieden die vanwege instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor vogels mogelijk worden beïnvloed.

De Commissie is van oordeel dat in ieder geval de volgende Natura 2000-gebieden relevant zijn: Haringvliet, Oudeland van Strijen, Oude Maas en Hollands Diep. Geef in ieder geval voor deze Natura 2000-gebieden per gebied:

- de instandhoudingsdoelstellingen (habitattypen en soorten);
- de voor de relevante IHD-soorten de actuele en de na te streven populatieomvang en geef aan of er sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling.

¹⁰ Let op: naast Natura 2000- en EHS-gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998) en beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

Houd daarnaast rekening met de tientallen Beschermden Natuurmonumenten in de Hoeksche Waard/Tiengemetten en vlak daarbuiten, die gedeeltelijk in de bovengenoemde Natura 2000-gebieden zijn opgenomen.

Ga vervolgens in de op te stellen Passende Beoordeling in op de gevolgen van het voornemen door direct ruimtebeslag (habitattypen en leefgebied van soorten) en kans op extra sterfte, barrièrewerking en verstoring voor vogelsoorten waarvoor instandhoudingdoelstellingen in de drie omliggende Natura 2000-gebieden (bij Oude Maas zijn geen vogels in de doelstellingen opgenomen) zijn geformuleerd. Breng hiervoor in beeld:

- de relevante broedgebieden, slaappleatsen en foerageergebieden;
- de dagelijkse pendelbewegingen tussen deze gebieden.

Geef aan in hoeverre er een kans bestaat dat er voor prioritaire soorten een grotere sterfte dan 1% van de totale jaarlijkse sterfte van de betrokken populaties optreedt. Houdt daarbij rekening met de soortspecifieke levensverwachting. Zo wordt een smient gemiddeld maar een jaar of drie oud en een dwerggans het dubbele.¹¹ Indien relevant, geef aan in hoeverre mogelijk significant negatieve gevolgen kunnen worden gemitigeerd door bijvoorbeeld bepaalde opstellingen, mijden van bepaalde locaties, stilzetten van de turbines op bepaalde momenten en gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit.

Ga bij bepaling van de cumulatie tevens in op de gevoeligheid en kwetsbaarheid van de IHD-soorten voor de aanleg en aanwezigheid van windturbines in de omgeving.

Ecologische hoofdstructuur/Natuurnetwerk

Beschrijf voor de EHS/Natuurnetwerk in de plangebieden de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.¹² Indien er compensatie moet worden gepleegd, geef dan aan hoe en waar dit verlies kan worden gecompenseerd.

Beschermden soorten

Geef allereerst aan welke door de Flora- en faunawet beschermde en andere bedreigde, (niet door de Flora- en faunawet beschermde) soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar deze soorten voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Beschrijf vervolgens welke effecten kunnen worden verwacht.

De Commissie wijst erop dat in de aanlegfase biotopen kunnen worden vernietigd van beschermde planten en dieren. Ga daarom in op de gevolgen van vernietiging van deze biotopen. Beschrijf op hoofdlijnen wat de effecten op beschermde soorten betekenen voor de vergoedbaarheid voor windenergie in het studiegebied en in hoeverre mitigerende maatregelen

¹¹ Bij het bepalen van significante effecten als gevolg van aanvaringsslachtoffers wordt recentelijk niet meer aangenomen dat alle soorten drie jaar oud worden, waarbij vervolgens dan de 1% mortaliteitsgrens wordt afgeleid. Daarbij traden fouten op van 100% en meer. Er kan thans met beschikbare informatie heel goed een soortspecifieke leeftijds-/mortaliteitsverwachting worden opgesteld met behulp van de BTO Birdfacts (<http://www.bto.org/about-birds/birdfacts>).

¹² Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

mogelijk en effectief zijn, bijvoorbeeld door uitvoering van aanlegwerkzaamheden in de ecologisch minst kwetsbare periode, gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit zodat er minder nodig zijn.

Windturbines kunnen in de gebruiksfase gevolgen hebben voor de staat van instandhouding van vogels en van vleermuizen die op rotorbladhoogte vliegen. De Commissie beveelt daarom aan dat bij vogels met name wordt gekeken naar wintergasten en weidevogels met een matige tot slechte staat van instandhouding en naar alle vleermuissoorten.¹³ Breng rust-, foerageergebieden en migratieroutes van deze soorten in beeld. Ga in op de gevolgen van extra sterfte¹⁴, barrièrewerking en verstoring voor de staat van instandhouding van de betreffende soorten. Geef de mogelijke mitigerende maatregelen en de effecten daarvan, bijvoorbeeld het stilzetten van turbines tijdens de trekperiodes.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

De Commissie adviseert om in het MER de typerende karakteristieken van het landschap te analyseren. Maak daarbij onder andere gebruik van de kaart 'kernkwaliteiten van het landschap' en onder andere de Structuurvisie nationaal landschap Hoeksche Waard en het gebiedsprofiel Hoeksche Waard.

Breng in het MER de landschappelijke gevolgen van de alternatieven (voor afzonderlijke gebieden en de Randzone als geheel) in beeld. Besteed aandacht aan de visualisaties van de windparken en de interferentie met andere windparken (zie daarvoor de specifieke handvatten in §4.5.1 en §4.5.2). Maak duidelijk of en hoe de voorgestelde opstellingen passen in de algemene doelen en uitgangspunten m.b.t. de situering van windturbineparken in de Zuid-Hollandse (Delta)landschappen. Ga in op de eventuele positieve bijdrage aan de landschapsbeleving door de nieuwe kenmerken.

4.5.1 Visualisaties

De landschappelijke beleving in de Hoeksche Waard is op de verschillende locaties heel verschillend. Daarnaast hebben landschappelijke aspecten een (belangrijke) rol gespeeld bij de provinciale keuze om windenergie aan de randen van de Hoeksche Waard te positioneren. Ook heeft de **nieuwe generatie windturbines een dusdanige maat dat de turbines van grote afstand zichtbaar zijn in het landschap. Maak daarom:**

- een kwantitatieve visualisatie door middel van een zichtbaarheidsanalyse, waarin bijvoorbeeld de openheid van het landschap een belangrijke rol speelt;¹⁵
- een kwalitatieve visualisatie door middel van fotomontages en/of 3D projecties, gezien vanaf ooghoogte uit de verschillende woongebieden en vanaf verkeers- en recreatieve routes, vergezeld van een beschrijving van het beeld en locatie op kaart.

¹³ Dit is aanvullend op de soorten waarvoor externe werking in het kader van Natura 2000 van belang is.

¹⁴ Houd daar ook de 1%-mortaliteitsgrens aan. Houd er rekening mee dat ook de levensverwachting van vleermuissoorten uiteenlopen en dat de meeste soorten gemiddeld substantieel ouder worden dan drie jaar dat vaak wordt aangehouden (de te verwachten vleermuissoorten hebben een gemiddelde levensverwachting van vier tot acht jaar).

¹⁵ Bijvoorbeeld de viewshed methode of een 3D-model.

Maak deze visualisaties niet alleen vanuit de Hoeksche Waard maar ook vanuit Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee en vanaf de omliggende wateren. Let daarbij op het zicht vanuit en op de diverse dorpen en linten. Doe dit zeker vanuit en op landschappelijk waardevolle gebieden met grote recreatieve waarde. Varieer daarbij met verschillende standpunten en verschillende afstanden. Formuleer bij elke visualisatie/standpunt de beleving daarvan en let daarbij op of de uitgangspunten voor het ontwerp (zoals accentuering van een cruciale land-water-grens) herkenbaar zijn.

4.5.2 Interferentie

Onderzoek of er sprake is van interferentie met (aanwezige of in oprichting zijnde) andere windparken in de omgeving of andere hoge elementen (zoals hoogspanningsleidingen). Beoordeel in ieder geval interferentie met bestaande en nieuw te realiseren parken (zoals op Goeree-Overflakkee) en eventueel aansluiting op dergelijke parken (bijvoorbeeld het park in de gemeente Cromstrijen langs het Haringvliet ten westen van de A29). Ga daarbij ook in op de opschaling van bestaande en ongelijksoortige windturbines tot eenduidige windparken.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda;
- de overige illustraties en grafisch materiaal van hoge kwaliteit en realiteitsgetrouw zijn.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief;
- verbeelding van de zichtbaarheid en beleving van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten Provincie Zuid-Holland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten Provincie Zuid-Holland

Besluit: vaststellen inpassingsplan en verlenen omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.:

Project-m.e.r. en plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor D22.2 en Passende beoordeling

Activiteit: De provincie is voornemens een inpassingsplan vast te stellen en een omgevingsvergunning te verlenen om daarmee een windturbinepark met een vermogen van ongeveer 15 MW langs de Spui in de gemeente Korendijk mogelijk te maken.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 5 januari 2015

Aankondiging start procedure: 7 januari 2015

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 8 januari 2015 t/m 4 februari 2015

Advies uitgebracht: 2 maart 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. drs. S.R.J. Jansen

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

mw. ir. C.T. Smit (secretaris)

dhr. ir. J.H. van der Vlist (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-/project MER: Provinciaal Inpassingsplan Windturbinepark Spui, Bosch en van Rijn, 15 oktober 2014.

In totaal zijn er 57 verschillende zienswijzen/overlegreacties door de provincie aan de Commissie toegezonden, sommige daarvan zijn door meerdere personen ondertekend. De Commissie heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., bij haar advisering betrokken en in haar advies verwerkt.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Windturbinepark Spui, gemeente Korendijk

ISBN: 978-90-421-4074-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

